

Nr 196.

Av herr **Ström, Torsten, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 17 april 1940 (nr 223) om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (krigsfamiljebidragsförordningen) m. m.

I proposition nr 137 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, bland annat, att antaga vid propositionen fogade förslag till dels förordning om provisorisk höjning av familjepenning enligt krigsfamiljebidragsförordningen den 17 april 1940 (nr 223), dels ock förordning om provisorisk höjning av familjebidrag enligt fredsfamiljebidragsförordningen den 17 maj 1940 (nr 422). Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag innebära en höjning av familjepennings maximum enligt krigsfamiljebidragsförordningen med 25 öre för hustru (husföreståndarinna) och med 15 öre för annan familjemedlem samt en höjning av familjebidragets maximum enligt fredsfamiljebidragsförordningen med 40 öre för hustru (husföreståndarinna) och med 15 öre för övriga familjemedlemmar, alltså en genomgående höjning med omkring 12 procent utom beträffande barn under 16 år, för vilka höjningen utgör 19 procent.

Kungl. Maj:ts förslag är föranlett av att *sociala försvarsberedskapskommittén* med hänsyn till inträffad levnadskostnadsfördyring framlagt förslag om provisorisk höjning av familjepenning enligt krigsfamiljebidragsförordningen och familjebidrag enligt fredsfamiljebidragsförordningen. Kommittén har till stöd härför åberopat, att indexhöjningen sedan den 3 september 1939, då kommittén framlade sitt sedermera fastställda förslag till bidragstariffer, utgör inemot 20 procent. De i bidragstabellerna fastställda beloppen, vilka måst begränsas av statsfinansiella skäl, inrymma nämligen icke någon nämnvärd marginal för ändringar i prisnivån. En höjning vore med hänsyn härtill påkallad, och kommittén föreslog därför följande. Enligt krigsfamiljebidragsförordningen utgående familjepenning borde för hustru (husföreståndarinna) höjas med 25 öre, motsvarande en genomsnittlig förhöjning av bidraget med 12 procent, medan kategorien »annan familjemedlem över 16 år» borde erhålla en relativt sett större ökning, nämligen med 25 öre eller i medeltal 20 procent. Beträffande sistnämnda kategori familjemedlemmar gjorde sig nämligen den synpunkten gällande, att sådan familjemedlem ofta icke bodde tillsammans med den värnpliktige och därför ej hade någon fördel av bostadsbidraget, som kan bestämmas med hänsyn till verklig bostadskostnad. För »annan familjemedlem under 16 år» fann kommittén med hänsyn till att krisen i särskilt hög grad drabbade de familjer, varest barn

finnas, sig böra föreslå en förhöjning av bidraget med 15 öre, motsvarande i genomsnitt omkring 19 procent förhöjning.

När det gällde förhöjningen av det enligt fredsfamiljebidragsförordningen till hustru (husföreståndarinna) utgående familjebidraget borde, framhöll kommittén, hänsyn tagas även till ökningen av bostads-, bränsle- och sjukvårdskostnader, enär dylika kostnader jämväl skola täckas av bidraget. En procentuellt sett något större höjning av bidraget än i fråga om krigsfamiljebidragsförordningens familjepening i motsvarande fall vore därför motiverad. Höjningen borde sålunda bestämmas till 50 öre, vilket i genomsnitt motsvarade en förbättring av omkring 16 procent. Beträffande övriga familjemedlemmar borde i fråga om fredsfamiljebidrag samma höjning tillämpas som föreslagits för krigsfamiljebidragens vidkommande i motsvarande fall.

Kungl. Maj:ts för riksdagen framlagda förslag till förhöjningar överensstämmer med sociala försvarsberedskapskommitténs förslag beträffande familjepening enligt krigsfamiljebidragsförordningen till hustru (husföreståndarinna) samt i vad gäller familjepening och familjebidrag till »annan familjemedlem under 16 år». Däremot har Kungl. Maj:t ansett, att det enligt fredsfamiljebidragsförordningen utgående familjebidraget till hustru (husföreståndarinna) bör höjas med allenast 40 öre i stället för av kommittén föreslagna 50 öre samt att familjepening och familjebidrag till »annan familjemedlem över 16 år» bör höjas med endast 15 öre i stället för av kommittén föreslagna 25 öre. Kungl. Maj:t har föreslagit dessa nedsättningar i de av kommittén föreslagna beloppen med hänvisning till att socialstyrelsen i avgivet utlåtande gjort gällande, att kommittén vid bestämmande av familjepening för »annan familjemedlem över 16 år» samt familjebidrag för hustru (husföreståndarinna) överskattat ökningen av bostadskostnaderna så till vida, att det i huvudsak endast vore bränslekostnaderna, som hitintills under krisen uppvisat påtaglig stegring. Ökningen borde för den skull, hade socialstyrelsen framhållit, även i dessa fall begränsas till att motsvara den procentuella ökning, som föreslagits i fråga om till hustru (husföreståndarinna) enligt krigsfamiljebidragsförordningen utgående familjepening, eller genomsnittligt 12.5 procent.

Enligt vår uppfattning måste det vara skäligt att höja bidragen, varom nu är fråga, till de belopp, som av sociala försvarsberedskapskommittén föreslagits. Det bör nämligen icke förbises, att de våren 1940 fastställda maximibeloppen från början varit knappt tillräckliga. I de fall, då den värnpliktiges familjemedlemmar varit hänvisade att uteslutande med hjälp av dessa bidrag ordna sin försörjning m. m., har det ofta varit förenat med svårigheter för dem att täcka uppkommande nödvändiga utgifter. I den mån som levnadskostnaderna ökats, hava svårigheterna givetvis blivit större. Enligt i socialstyrelsens utlåtande lämnad uppgift utgör levnadskostnadsstegringen, om bostadsposten frånräknas, från tredje kvartalet 1939 till första kvartalet 1941 omkring 24 procent, och är index allttjämt i stigande. Kungl. Maj:ts förslag skulle sålunda komma att innebära allenast halv kompensation för den inträffade levnadskostnadsstegringen. Vad särskilt angår

»annan familjemedlem över 16 år», så innefattar denna kategori familjemedlemmar ofta personer, såsom fränskild hustru, utomäktenskapliga barn och föräldrar, vilka, såsom sociala försvarsberedskapskommittén framhållit i åtskilliga fall endast åtnjuta familjepenning enligt krigsfamiljebidragsförordningen, och de äro i sådana fall i hög grad beroende av storleken av det bidrag, som de kunna erhålla. Även hemmavarande barn i ålder över 16 år, som den värnpliktige kan hava att försörja, äro hänförda till denna grupp familjemedlemmar, och för deras del är behovet av hela den höjning som kommittén föreslagit, synes det oss, uppenbart. Det gäller nämligen här barn, som äro skolelever eller som på grund av sjukdom eller andra orsaker äro ur stånd att själva bidra till sin försörjning. Bidraget blir i sådana fall, om vederbörande är helt beroende av detsamma, alldeles otillräckligt. På grund härav måste det anses skäligt att höja familjepenningen och familjebidraget till »annan familjemedlem över 16 år» med 25 öre i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 15 öre.

Samma är förhållandet beträffande enligt fredsfamiljebidragsförordningen till hustru (husföreståndarinna) utgående familjebidrag. Detta bidrag, som skall avses för bestridande av i stort sett de utgifter, som innefattas i socialstyrelsens totala levnadskostnadsindex, är från början satt lågt, och med hänsyn härtill bör det nu höjas i den utsträckning, som svarar mot levnadskostnadsstegringen, d. v. s. med cirka 20 procent eller såsom sociala försvarsberedskapskommittén föreslagit med 50 öre.

De statsfinansiella konsekvenserna kunna näppeligen utgöra hinder för den föreslagna större höjningen, ty det gäller här, så länge fredsfamiljebidragsförordningen endast tillämpas å vissa samvetsömma värnpliktiga, en mindre del av de till bidrag ifrågakommande familjemedlemmarna. För »annan familjemedlem över 16 år» gäller därjämte att familjepenningen i sin helhet utgår efter behovsprövning; dessa familjemedlemmar äro nämligen icke berättigade till familjepennings grundbelopp.

Det synes oss alltså, att riksdagen i ovan angivna fall bör besluta en höjning av familjepenningen och familjebidraget utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Av ett bifall härtill följer, att de tre försvarsgrenarnas anslag till familjebidrag åt värnpliktiga, som skola anvisas under fjärde huvudtiteln för nästa budgetår, behöva något ökas i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Det torde böra ankomma på vederbörande utskott att härom avgiva förslag.

Med stöd av det sålunda anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk höjning av familjepenning och familjebidrag m. m. i övrigt besluta, att höjningen av familjebidrag till hustru (husföreståndarinna) skall utgöra 50 öre samt av familjepenning och familjebidrag för »annan familjemedlem över 16 år» 25 öre.

Stockholm den 19 mars 1941.

Torsten Ström.

J. Sandén.

Helge Bäcklund.